

Posudek diplomové práce

Autor: Petra Šmatláková

Studijní program / obor: M7504 Učitelství pro střední školy (ČJ-NJ)

Název: **Názory učitelů na standardy profesní způsobilosti a výkon profesní činnosti učitele**

Rozsah: 75 stran

Přílohy: 1

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Petr Urbánek, Dr.

Popis diplomové práce:

Diplomová práce s názvem „Názory učitelů na standardy profesní způsobilosti a výkon profesní činnosti učitele“ se zabývá u nás zatím jen málo teoreticky rozpracovaným, v současné době dynamickým a spíše „hledajícím se“ tématem na hranici vzdělávací politiky a pedeutologie. Vzhledem k současné odborné a politické diskuzi k širším otázkám profesionalizace učitelství lze autorkou zpracovávané téma považovat za aktuální a pro budoucí středoškolskou učitelku bezesporu i jako užitečné. Práce dělena na hutnější teoretickou a na praktickou část je kromě úvodu a závěru dále členěna do osmi kapitol, které uzavírá přehled použitých pramenů a jedna příloha.

Hodnocení diplomové práce:

Na práci lze ocenit logickou strukturaci textu a zjevnou koncepčnost, včetně metodologického konceptu výzkumné sondy (dotazování, N = 60). Autorkou v úvodu vymezený cíl práce (s. 9) byl odpovídajícím způsobem naplněn a v závěru je jeho splnění formulováno. Výstižný je popis dvou českých návrhů profesního standardu. Přínosná je snaha oba modely s využitím vybraných ukazatelů komparovat, přesto, že jde o záměr značně složitý. Jako cenný považuji také popis pěti zahraničních modelů profesních standardů učitelů a zejména jeho závěrečnou syntézu (s. 46-49). Vzorně je formální zpracování práce, včetně grafického aparátu. V zásadě lze říci, že nejednoduchou tematiku se diplomantce podařilo uchopit vcelku zdařile. Přesto upozorním na několik nedostatků, které kvalitu textu snižují, resp. uvedu několik podnětů a diskusních připomínek, které by mohly jinak kvalitou standardní text ještě obohatit.

Domnívám se, že největší slabinou textu je jeho převážně popisný charakter a nedostatečné další jeho zpracování. Týká se to také nedostatečné interpretace empirické části výzkumné sondy. To, co lze z hlediska zralosti odborného textu a uplatnění vlastního názoru oceňovat např. na s. 34 – 36, se v diplomové práci neopakuje často. Diplomantka se zdráhala častěji a více do hloubky diskutovat zjištěná fakta, spíše jen ojediněle interpretovala popisované charakteristiky, identifikované a dále sledované jevy nedokázala vždy výrazněji vsazovat do odpovídajících odborných kontextů atd. Práce tak nabývá převážně popisného (místy až reproduktivního) charakteru. I když tematika neposkytuje až natolik bohaté prameny, na některých místech se autorka opírá o omezené publikační zdroje. Například pasáže na s. 31 – 34 jsou vlastně jen kompilací dvou textů Vašutové (byť je klíčovou expertkou na toto téma u nás), aniž by sloužily k úvahám a diskuzi ve prospěch vymezeného cíle práce.

Diplomantka také vždy nepostihla značně složitě souvislosti a rozmanitost zahraničních konstruktů v oblasti profesního standardu učitele, resp. v práci není vždy akceptována specifická situace národního systému. Například u popisu polského modelu (s. 43 – 44) chybí alespoň zmínka o souvislostech s kariérním řádem, který ovšem staví celý model profesionalizace do poněkud jiného světla. V souvislosti s českou situací by bylo vhodné při popisu slovenského modelu (s. 44 – 45) zmínit zásadní fakt, že se Slováci při standardizaci profesních činností učitele opírají organizačně o koncept „pedagogických center“ (MPC), zatímco u nás není tato oblast jakkoliv řešena atd. A i když jsou uvedené příklady náročné a

vyžadují poměrně široký vhled do oblasti komparativní a vzdělávací politiky i vyšší stupeň abstrakce, autorka nedokázala z relativně bohatých pramenů a dat vždy dostatečně výtěžit.

Domnívám se také, že vymezení základních pojmů (kap. 1.0) je neúplné, resp. nedomyšlené, nespecifické a povrchní, má-li za úkol definovat dále používané nejvýznamnější kategorie v tematickém kontextu. Kupříkladu vymezení pojmu „učitel“ je banální a do odborného textu v tomto znění snad ani nepatří. (Pedagogická encyklopedie, odkud je text výběrově citován, neslouží k vymezování pojmů!) Z vymezení „profese učitelství“ nevyplývá nic, co by mělo být problematické pro tvorbu standardu. Zatímco uvedený pojem „klíčová kompetence“ je pro řešené téma dle mého soudu nerelevantní, chybí na druhé straně ve výčtu termínů např. zcela zásadní kategorie „profesní kompetence“ atd.

Práci s literárními prameny hodnotím v diplomové práci pozitivně. Autorka se vzhledem k tematické opírala o poměrně bohaté dostupné zdroje, včetně elektronických (35 pramenů); s primárními cizojazyčnými publikacemi nepracovala. Otázkou je, zda elektronické prameny lze vždy považovat za zcela korektní. Například se domnívám, že je z celé řady důvodů užitečnější pracovat s tištěnou verzí slovníku cizích slov než s elektronickou. Pakliže je ale vymezován kontextuálně pedagogický termín, je nutno se opírat o základní pedagogické slovníkové zdroje (nikoliv obecný slovník cizích slov). V textu není vysvětleno, resp. není odkázáno na šetření TTnet (s. 31), resp. odkaz není jednoduché dohledat. Na s. 55 jsou chybně citované údaje o feminizaci. Seznam literatury není číslován; chybně je zde uvedeno jméno autora (Chráska, s. 72).

Při interpretaci textu také není vždy zcela jasné, zda jde o autorčiny názory nebo citace (např. poslední dva odstavce na s. 30). Při interpretaci šetření TTnet (s. 31 – 32) by bylo vhodné uvést originální znění původních dotazníkových položek, aby bylo zřejmé na jaké otázky respondenti odpovídali. Navíc není zdůrazněno, že v tomto šetření šlo o specifické prostředí odborných škol.

I přes velmi kultivovanou dikci textu lze na některých místech nalézt nevhodné formulace („... jehož provoz připadl K. Rýdlovi...“ – s. 13; „... přišla u nás J. Vašutová“, „... pod záštitou projektu.“ – s. 15; „Vymezení standardu se po komparaci obou návrhů příliš neliší“ – s. 27; „školská profese“ namísto „učitelská profese“ – s. 46; „... potlačení učitelovy osobnosti.“, „... ztráta individuality.“ – s. 49 aj. Nejde přitom jen o stylistický problém, ale nesprávné formulace mnohdy zkreslují i věcnou podstatu a odbornost textu, případně prozrazují nižší fundovanost autorky. Nelze např. stanovit, potažmo hovořit o „vhodnosti či nevhodnosti“ návrhů standardu profese učitelství (s. 46). Jak autorka i sama v textu implicitně naznačuje, jednotlivé modely a jejich varianty nejsou dobré nebo špatné samy o sobě, ale souvisejí s širším kontextem vzdělávacího systému, cílů vzdělávání, modelu učitelského vzdělávání, existencí kariérního řádu, podmínek práce učitelů atd.

Celkové hodnocení:

Předloženou diplomovou práci studentky Petry Šmatlákové „Názory učitelů na standardy profesní způsobilosti a výkon profesní činnosti učitele“ hodnotím po stránce koncepční, metodologické a formální jako velmi zdařilou; dílčí drobné výhrady vznáším k obsahovému zpracování a zejména k interpretační rovině. Diplomantka vhodně uchopila téma, pracovala s relevantními zdroji a dokázala se vlastním výzkumným šetřením dopracovat akceptovatelných výsledků.

Diplomová práce splňuje požadavky na tento druh prací, doporučuji ji proto k obhajobě a vzhledem k výše uvedenému ji navrhuji hodnotit klasifikačním stupněm **"velmi dobře"**.

12. července 2010

Doc. PaedDr. Petr Urbánek, Dr.
vedoucí diplomové práce

